

OKRUHY OTÁZEK K MAGISTERSKÝM ZKOUŠKÁM

I. část (teorie a metodologie religionistiky, psychologie náboženství a teorie nových náboženských hnutí a mezináboženských vztahů)

1. Sebeepochopení věřících v religionistickém výzkumu

W. C. Smith a jeho radikální požadavky. Waardenburgův výzkum intencionality; napětí mezi sebeepochopením aktérů a religionistickým výzkumem.

2. Fenomenologie náboženství jako dílčí religionistická disciplína

Fenomenologie náboženství (f. n.) a srovnávací religionistika; předpoklady f. n. (Schleiermacher, Dilthey, Husserl); vývoj f. n.; zástupci; aspekty; problematika spojená s fenomenologickým "rozuměním" (Verstehen); f. n. v pohledu současné religionistiky.

3. Náboženství jako kulturní systém

Interpretativní antropologie C. Geertze; Geertzovo pojetí symbolů a kultury; náboženství jako „kulturní systém“; „étos“ versus „světový názor“; Geertzova hermeneutika a religionistika.

4. Etnologie náboženství B. Malinowského

Teorie kultury; magie-věda-náboženství; metoda „zúčastněného pozorování“; „kula“; Malinowského „deníky“ a krize „objektivního“ popisu zkoumaných kultur.

5. Gerardus van der Leeuw

Verstehen x Erklären; výzkum náboženství skrze „vcítění se“, stadia fenomenologické práce (pojmenování, zařazení atd.), teorie dynamismu ve van der Leeuwově fenomenologii (Macht), pojetí náboženství (horizontální a vertikální); křesťanství ve van der Leeuwově fenomenologii.

6. Nenormativní versus angažovaná religionistika

J. Wach a praktické cíle religionistiky; Eliadeho „spásná“ religionistika; proměny oboru podle W.C. Smitha; současné diskuse.

7. Náboženství v postmoderně.

Charakteristika postmoderního náboženského života podle Petera Bergera, Davida Lyona, Grace Davieové nebo jiného autora.

8. Psychologická fenomenologie náboženství a spirituality

Formy běžných a mimořádných spirituálních prožitků – Eticko-spirituální prožívání – Spiritualita a psychopatologie

9. Freudův pohled na náboženství a současná psychoanalýza

Freudův osobní zápas s náboženstvím – Výklad náboženských jevů v klasické psychoanalýze – Zakotvení náboženství v nejranějším psychickém vývoji: Kleinová, Erikson, Kernberg

10. Jungova hlubinná psychologie náboženství

Jung jako náboženská osobnost – Archetypy a kolektivní nevědomí – Funkce náboženství pro psychické zdraví – Současná krize křesťanství podle Junga

- 11. Transpersonální psychologie a hledání tzv. nenáboženské spirituality** Holotropní stavy
vědomí a spiritualita – Psychospirituální transformace osobnosti – Názory transpersonální
psychologie na náboženství – Srovnání Grofa s Jungem
- 12. Psychologický pohled na současnou duchovní krizi Západu** Proměny náboženského prožívání
v souvislosti se sekularizací – Atheismus jako náboženský fenomén – Psychologický pohled na
současný život církví – Hledání náhrady za náboženství
- 13. Nová náboženská hnutí.**
Vymezení pojmu. Proces denominalizace a jeho příčiny. Okolnosti denominalizace; radikali-
zace nového náboženského hnutí. Role většinové společnosti v procesu denominalizace.
- 14. Vztah nových náboženských hnutí a většinové společnosti.**
Příčiny napětí, druhy konfliktů, případy násilí a možnost prevence násilí. Konflikt v oblasti
konceptů a jazyka: výraz „sekta“, „vymývání mozků“ apod.
- 15. Mezináboženské vztahy.**
Podoby mezináboženských vztahů, možnosti rozvíjení, osobnosti, instituce, problémy.
Postoje příslušníků duchovních tradic k otázkám pravdy a spásy u příslušníků jiných
náboženství. Tzv. abrahámovské ekumena.

II. část (jednotlivé duchovní tradice)

- 1. Kosmogonie a stvoření člověka v náboženstvích starověku.**
Stvoření světa, představy o „pralátce“, pojetí a ikonografie Stvořitele, rozdíly ve zplození či
stvoření bohů a stvoření člověka.
- 2. Kosmologie a řád světa v náboženstvích starověku.**
Sféry světa, jejich propojení a vztah k různým bytostem, ustanovení a udržování řádu světa.
- 3. Pojetí božství a pantheonu v polytheismu.**
Pojetí božství, jména a podoby bohů, ikonografie, vztahy mezi bohy, pantheon.
- 4. Význam krále a kněží ve starověkém polytheismu.**
Prostředníci mezi božským a lidským světem, král a kněží, význam vedení státu a kultu pro
udržení řádu světa.
- 5. Polytheismus a monotheismus a jejich střet ve starověku.**
Pantheismus a monoteistické tendence, otázka vztahu nebo střetu polytheismu a
monotheismu ve starověku.
- 6. Nebeské a vegetační cykly (mýty, božstva, kult).**
Božstva světových „sfér“, nebeské a vegetační cykly v mýtech – např. umírající a mizející
božstva.
- 7. Hlavní literární prameny tradičního judaismu, jejich struktura a charakteristika.**
Mišna, Talmudy, midraše.

8. Významní rabínští autoři aškenázského a sefardského centra, základní literární typy.

Sefardské židovstvo: Alfasi, Maimonides, Jakov ben Ašer, Josef Karo; aškenázské židovstvo: Raši, tosafisté, Šlomo Luria, Ezechiel Landau.

9. Mravní a právní řád v islámu.

Přikázané, dovolené a zakázané; právní instituce.

10. Islám a křesťanství.

Shody a rozdíly, dějiny vzájemných vztahů

11. Sufismus.

Hlavní proudy, témata a organizační formy islámské mystiky (sufismu)

12. Tři čínská nábožensko-filozofická učení.

Společenské podmínky vzniku; návaznost na nejstarší nábožensko-mytologické představy; vzájemný vztah konfuciánství, taoismu a buddhismu; původní čínská náboženství a podněty zvenčí; čínská učení ve východoasijském prostoru, teorie asijských hodnot.

13. Buddhismus ve východní Asii.

Příchod buddhismu do Číny a jeho proměny; čínské buddhistické školy ve východní Asii a jejich charakteristika; vztah buddhismu a autochtonních náboženství; vliv buddhismu na východoasijskou kulturu.

14. Vztah východoasijských náboženství ke křesťanství.

Charakteristika misijních metod ve východní Asii; základní problémy při šíření křesťanství; náhled čínských a japonských učenců na křesťanství.

Základní literatura

Následující seznam sestává z několika dílčích seznamů, které se vztahují vždy k některému oboru religionistiky, a tedy několika otázkám. - Při státní magisterské zkoušce předloží student seznam odborné literatury, s níž se během studia seznámil.

●
Eliade, Mircea, *Pojednání o dějinách náboženství*, Praha: Argo 2004.

Eliade, Mircea, *The Quest. History and Meaning in Religion*. Chicago 1969.

Geertz, Clifford, *Interpretace kultur*, Praha 2000.

van der Leeuw, Gerardus, *Phänomenologie der Religion*, ¹1933, ²1956 (rev. a rozš. podle franc. vyd.).
(Angl.: *Religion in Essence and Manifestation: a Study in Phenomenology*, London 1938;
New York-Evanston ²1963; franc.: *La religion dans son essence et ses manifestations*.
Phénoménologie de la religion, Paris 1948, ²1970.

Malinowsky, Bronislaw Kaspar, *Magic, Science and Religion*, London 1925. (Něm.: *Magie, Wissenschaft und Religion*, 1973.)

Smith, Wilfred Cantwell, *The Meaning and End of Religion. A new approach to the religious traditions of mankind*, New York 1963.

Waardenburg, Jacques, *Bohové zblízka. Systematický úvod do religionistiky*, Brno 1997.

●
Eliade, Mircea, *Posvátné a profánní*, Praha 1994.

William James, *Druhy náboženské zkušenosti*, Melantrich, Praha 1930.

Otto, Rudolf, *Das Heiligie. Über das Irrationale in der Idee des Göttlichen und sein Verhältnis zum Rationalen*, Breslau 1917. (Česky: *Posvátno. Iracionalita v ideji božství a její poměr k racionalitě*, Praha 1998.

Berger, P. L., *Vzdálená sláva. Hledání víry e věku lehkověrnosti*, Barrister & Principal, 1997.

Hošek, P., *Na cestě k dialogu. Křesťanská víra v pluralitě náboženství. Návrat domů*, 2005.

Lyon, D., *Ježíš v Disneylandu. Náboženství v postmoderní době*, Mladá fronta, 2002.

Vojtíšek, Z., *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice*, Portál, 2004.

Vojtíšek, Z., *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět*, Alfa, Praha 2007.

Assmann J., *Egypt. Teologie a zbožnost rané civilizace*, Praha 2002.

Bottéro, Jean, *Nejstarší náboženství: Mezopotámie*, Praha: Academia, 2005.

Hruška - Prosecký - Součková – Břeňová, *Encyklopedie mytologie starověkého Předního východu*, Praha 2003.

Hruška, Blahoslav / Matouš, Lubor / Prosecký, Jiří / Součková, Jana, *Mýty staré Mezopotámie: Sumer-ská, akkadská a chetitská literatura na klínopisných tabulkách*, Praha: Odeon, 1977.

Hruška, Blahoslav, *Kultovní život starého Sumeru*, Praha: Orientální ústav AV ČR, 1995.

Janák J., *Brána nebes. Bohové a démoni starého Egypta*, Praha 2005.

Janák J., *Staroegyptské náboženství I. Bohové na zemi a v nebesích*, Praha 2009.

Kerényi K., *Mytologie Řeků I a II*, Praha 1996 a 1998.

kolektiv autorů, *Duchovní prameny života. Stvoření světa ve starých mýtech a náboženstvích*, Praha 1997.

Lexa F., *Staroegyptské čarodějnictví*, Praha 1996.

M. Profant – N. Profantová, *Encyklopedie slovanských bohů a mýtů*, Praha 2007.

Neškuda B., *Encyklopedie bohů a mýtů starověkého Říma a Apeninského poloostrova*, Praha 2004.

Neškuda B., *Encyklopedie řeckých bohů a mýtů*, Praha 2003.

Verner M., Bareš L., Vachala B., *Ilustrovaná encyklopedie starého Egypta*, Praha 1998.

Víčková J., *Encyklopedie mytologie germánských a severských národů*, Praha 2006.

Kropáček, L.: *Duchovní cesty islámu*

Júsuf al-Qaradáwí: *Povolené a zakázané v islámu* (Islámská nadace 2004)

Schacht, J.: *An Introduction to Islamic Law*, Oxford UP 1964 a četné reprinty

Küng, H., a van Ess, J.: *Křesťanství a islám*, Praha 1998

Kropáček, L.: *Islám a Západ*, Praha 2002

Kropáček, L.: *Súfismus, Dějiny islámské mystiky*. Praha 2008

Ostřanský, B.: *Hledání skrytého pokladu*, Academia 2008

McGreal, J. P. (ed.) *Velké postavy východního myšlení*, Praha: Prostor 1998.

Stemberger, Günter: *Talmud a midraš. Úvod do rabínské literatury*. Vyšehrad, (Praha) 1999;

Sláma, Petr: *Tanu Rabanan. Antologie rabínské literatury*. Vyšehrad (Praha) 2010.

Nosek, B.: *Přehled dějin rabínské literatury od období gaónů do konce 18. století*. Dosud nepublikováno, text je k dispozici na CD v knihovně HTF.

Boháčková, L. – Winkelhöferová, V.: *Vějíř a meč. Kapitoly z dějin japonské kultury*. Praha 1987.

Carr, B. - Mahalingam, I. (eds.): *Companion Encyclopedia of Asian Philosophy*. London – New York 1997.

Earhart, H. B.: *Náboženství Japonska. Mnoho tradic na jedné svaté cestě*. Praha 1998.

Halászová, V.: *Devět bran k tajemství hory Kóra: interpretace japonských náboženství*. Praha 2006.

Cheng, A.: *Dějiny čínského myšlení*. Praha 2006.

I-ťing. Kniha Proměn. Praha 1996.

Kitagawa, J. M. (ed.): *The Religious Traditions of Asia: Religion, History and Culture*. London – New York 2002.

Kniha mlčení. Texty staré Číny. Praha 1994.

Knotková-Čapková, B. (ed.): *Základy asijských náboženství I., II.* Praha 2004, 2005.

Kolmaš, J.: *Suma tibetského písennictví.* Praha 2004.

Kolmaš, J.: *Svět tibetského buddhismu.* Praha 1996.

Král, O.: *Čínská filozofie: pohled z dějin.* Lásenice 2005.

Küng, Hans – Bechert, Heinz: *Křesťanství a buddhismus. Na cestě k dialogu.* Praha 1998.

Küng, Hans – Ching, Julia: *Křesťanství a náboženství Číny. Na cestě k dialogu.* Praha 1999.

Lao-c': *Tao te ťing: O tao a ctnosti.* Praha 1971, 2003.

Lenoir, Frédéric: *Setkávání buddhismu se západem.* Praha 2002.

Lester, R. C.: *Buddhismus: cesta k osvícení.* Praha 1997.

Lopez, D. S.: *Příběh buddhismu. Průvodce dějinami buddhismu a jeho učením.* Brno 2003.

Miltner, V.: *Vznik a vývoj buddhismu.* Praha 2001.

Obuchová, Ľubica: *Čínské symboly.* Praha 2000.

Overmyer, D. L.: *Náboženství Číny: svět jako živý organismus.* Praha 1998.

Palmer, M.: *Taoismus.* Praha 2002.

Snelling, J.: *Buddhismus.* Praha 2000.